

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska socialfonden

arbete och nya möjligheter
för alla

Lärande för alla

EN GULDINVESTERING

Förord	4 – 5
1 + 1 = 3 Ensam är stark tillsammans med fler	6 – 7
EFF Socialt företagande framgångskoncept	8 – 9
Access Moderna åtgärder för traditionella samhällen	10 – 13
Framtidsmötet Vikten av att ta sig tid	14 – 15
Dropin Dropin ger ungdomar en röst	16 – 19
Kuben Anpassa miljön, inte individen	20 – 21
Glesbygdens förnyelse Naturnära arbetstillfällen	22 – 25
LikaOlika Nya lösningar ger lika möjligheter	26 – 27
Kista Open Academy Mer pedagogik, mindre krångel	28 – 31
KomTek Lek och lust gör morgondagens entreprenör	32 – 34
AFFLA Arbetsplatslärande – kunskap i ny förpackning	35
Livslångt lärande Alla vinner på livslångt lärande	36 – 37
Outstanding Från outsider till outstanding	38 – 39
People Skola på jobbet	40 – 41
School@work Askungesagor och en flygande cirkus	42 – 45
Salt Kunskap – mycket mer än betyg	46

text Anna-Karin Florén, Extract Stockholm och
Max Wallenberg, Svenska ESF-Rådet.

grafisk produktion Contactor Marknadskommunikation
tryck Lenanders Grafiska AB, nov 2006

foto Svenska ESF-rådets bildarkiv, Anders Myrdal, Plantinum, PhotoDisc, imagesource.

arbete och nya möjligheter för alla

Det finns många människor som trots hög kompetens och värdefull erfarenhet går arbetslösa. Det kan bero på invandrabakgrund eller funktionshinder, kön eller sexuell läggning, att man inte gått ut skolan eller att man börjar bli litet till åren. Samma faktorer gör också att anställda blir orättvist behandlade på sina arbetsplatser och inte får komma till sin rätt.

Under sex år har Europeiska socialfonden arbetat för att hitta nya sätt att komma till rätta med dessa former av diskriminering och utestängning. Programmet heter Equal och är den största mångfaldssatsningen i EU:s historia. Aldrig tidigare har så stora resurser mobiliserats för att ge alla människor samma chans i arbetslivet.

Arbetet har organiserats i utvecklingspartnerskap, där också aktörer som i vanliga fall inte samarbetar har löst olika uppgifter tillsammans. Nästan tusen aktörer från näringsliv, myndigheter och ideella organisationer i Sverige har samverkat på lika villkor. Under samma period har nästan 2000 utvecklingspartnerskap varit verksamma i Europa, och många av dem har samarbetat med de svenska utvecklingspartnerskapen.

En europeisk programperiod går över i en annan, och färden mot ett öppnare arbetsliv där alla kan delta på lika villkor fortsätter. Europeiska socialfonden jobbar vidare minst till 2013, för att skapa arbete och nya möjligheter för alla. ■

Lärande för alla – en guldinvestering

Sverige har stolta anor när det gäller bildning, kunskap och lärande. Och det har rätt bred politisk enighet om att utbildning är ett av de viktigaste verktygen för att ge alla människor möjlighet att förverkliga sina drömmar. Om att varje människa har rätt att få de kunskaper som krävs för att fungera som medborgare, bidra i arbetslivet och utvecklas i ett livslångt lärande.

Men ett lärande från vaggan till graven förutsätter att vi även i praktiken slår vakt om allas rätt till kunskaper, på ett helt annat sätt än vad vi gjort tidigare. För att vilja hävda sig i den internationella konkurrensen med kunskap, handskas vi faktiskt ganska dåligt med de utvecklingsmöjligheter, den kompetens och de erfarenheter som finns.

I dag får till exempel bara 25 procent av nyanlända flyktingar sin utbildning värderad. Fler och fler ungdomar lämnar skolan i förtid eller går ut gymnasiet utan fullständiga betyg. Och glappet mellan formell utbildning och informellt lärande kvarstår. Det är ett slöseri med resurser och människor som Sverige inte har råd med.

När våra barn går i förskolan är det självklart att de är olika och

att deras inlärningsmönster skiljer sig åt. Men sedan glöms på något sätt dessa tankar bort.

En sak alla människor har gemensamt är ju att de är olika. Några lär sig genom att lyssna, en del genom att läsa, andra genom att göra. Och så vidare. Skolan, arbetslivet och samhället måste bli bättre på att förstå detta och att ta vara på olikheterna. På att använda olika pedagogiska metoder och värna utbildningens kvalitet.

Flera av utvecklingspartnerskapen inom Europeiska socialfondens Equalprogram arbetar eller har arbetat med just lärande. De försöker hitta alternativa utbildningsformer och nya sätt att ta sig in och få fotfäste på arbetsmarknaden. De tar fram metoder för att identifiera, dokumentera och certifiera människors reella kompetenser och informella kunskaper. De främjar nya idéer om hur lärandet kan göras mer tillgängligt för alla. Vi hoppas att den här skriften kan understödja det arbetet.

Svenska ESF-rådet

Alla uppskattar nätverksbyggande

Ensam är stark tillsammans med fler

INOM IDEELLA ORGANISATIONER FINNS I DAG MÅNGA MINDRE ARBETSPLATSER MED BARA EN ANSTÄLLD. AV OLIKA SKÄL HAR MÅNGA AV DESSA ENSAMARBETARE EN ANSTÄLLNING MED LÖNEBIDRAG, OCH DE HAR OFTA SVÅRT ATT TA SIG IN PÅ DEN "TRADITIONELLA" ARBETSMARKNADEN. MED IDEELLA FÖRENINGARS KNAPPA RESURSER KAN DET VARA EN KOSTNADSEFFEKTIV LÖSNING. DEN FÖRTROENDEVALDA STYRELSEN BLIR DÄRMED ARBETSGIVARE, MEN HAR I MÅNGA FALL ALLDELES FÖR DÅLIG KOLL PÅ SINA SKYLDIGHETER.

– Kunskapen om arbetssituationen för ensamarbetare var begränsad, och vi tyckte det var viktigt att träffa alla våra deltagare på sina arbetsplatser. Därför började vi med att intervjua våra 400 ensamarbetare, säger Marie Denitton, koordinators för partnerskapet 1+1=3.

– Som ensamarbetare blir man lätt isolerad. Man saknar arbetskamrater och social samvaro, och blir man sjuk finns sällan någon som täcker upp.

– I intervjuerna kom det fram att många ensamarbetare vill ha ökad kontakt med sin arbetsgivare. De känner sig ensamma och ibland utelämnade i sin arbetssituation, säger hon.

Marie Denitton anser att arbetsförhållandena för ensamarbetare bör förbättras avsevärt. Ett steg på vägen är att utbilda arbetsgivarna. Därför har 1+1=3 tagit fram ett skraddarsytt arbetsgivarmaterial för idrottsföreningar. Styrelserna kommer nu få utbildning i arbetsledning, arbetsgivarfrågor och tillgänglighet.

– Utbildningarna ska göra det lättare för föreningarna att agera arbetsgivare, samtidigt som vi får en möjlighet att pröva och utveckla olika metoder. Framgångsrika metoder kan sedan överföras och användas i andra delar av landet.

– Jämställdhetsfrågan är viktig. Yrkesrollerna är starkt könsbundna bland ensamarbetarna. Kvinnor arbetar med kansliarbete och männen med fastighetsunderhåll. Några av de anställda har också visat intresse för att göra praktik på andra arbetsplatser än sin egen, så vi kommer också att prova viss arbetsrotation, säger Marie Denitton.

– På några platser kommer vi också erbjuda ensamarbetarna att arbeta i föreningspooler. Då får man prova på att jobba tillsammans med andra, samordna sina arbetsuppgifter och kan även hoppa in för varandra om någon skulle bli sjuk.

Ensamarbetarna får också vidareutbildning och stöd till personlig utveckling inom olika områden. Ett stort arbete pågår också för att skapa olika typer av nätverk mellan ensamarbetarna, vilket uppskattas oerhört.

– 95 procent av ensamarbetarna tycker att möjligheten att få träffa andra människor i samma situation är det som ger allra mest, säger Marie Denitton.

I partnerskapet ingår fem delprojekt som bedrivs i Småland, Västernorrland, Jämtland-Härjedalen, Västerbotten och Skåne. Dessa områden har valts ut efter kriterier som landsbygd, småstad, storstad, arbetssätt etcetera, för att få så stor spridning som möjligt. ■

Framtagna produkter

- Faktabroschyr
- Informations-DVD
- Transnationell E-bok med exempel på problem, metoder och resultat
- Tidningen "Medspelarna" i tre nummer

Partner Riksidrottsförbundet, Trygghetsrådet TRS, Arbetsgivaralliansen, Tjänstemannaförbundet HTF, Fastighetsanställdas Förbund, SISU Idrottsutbildarna.

Transnationell partner Frankrike, Italien, Portugal.

Kontaktperson Marie Denitton, telefon 013-20 33 31 mobil 070-508 96 46, marie.denitton@ettplussett.se

På webben www.ettpussett.se

Socialt företagande framgångskoncept för rehabilitering

I SAMARBETE MED FOLKSAM, SOCIALHÖGSKOLAN I LUND OCH DEN IDEELLA FÖRENINGEN FUNK STARTADE BASTA ARBETS-KOOPERATIV PARTNERSKAPET EGENMAKT FÖR FRAMTIDEN, EFF. GENOM HJÄLP TILL SJÄLVHJÄLP ARBETADE MAN FÖR ATT GE MÄNNISKOR I UTSATTA POSITIONER MÖJLIGHETEN TILL ETT BÄTTRE LIV.

Basta Arbetskooperativ är ett företag som genom arbete, boende och en rik fritid erbjuder människor en väg bort från droger och misär. Människorna som arbetar och bor på företaget har själva i varierande grad haft drogproblem. Det gäller chefer, mellanchefer och i stort sett alla som arbetar i företaget.

EFF utgick från att socialt företagande ger enskilda individer större möjligheter att ändra sin livssituation. För att utveckla den sociala ekonomin och hjälpa människor att starta och driva sociala företag drev man ett antal delprojekt. Inom ramen för partnerskapet startade FUNK ett nytt socialt företag i Borås. Kooperativet har Basta som modell och heter Basta Väst.

Ett annat delprojekt var den ettåriga yrkes- och entreprenörsutbildning, Yes, som togs fram tillsammans med partnern Folksam 2002. Utbildningen startade med fyra elever från Basta och har utvecklats kontinuerligt sedan dess.

Under hösten 2006 är 45 deltagare inskrivna på Yes-utbildningen, som i dag finns både på Basta i Nykvarn och i centrala Södertälje. Deltagare i alla åldrar läser yrkesinriktningar som restaurang, träarbete, plattsättning, barn och fritid, hästskötare, fordon och handel.

– Yes varvar lika delar teori och praktik och de som söker utbildningen kommer inte in på betyg, utan på viljan och engagemanget för att utbilda sig, säger Lena Lago, rektor för Yes-utbildningen.

Deltagarna, som är allt från 16 år upp till 55+, får teoretiska kunskaper via karaktärsämnen, till exempel plattsättning, och knyts under praktikperioder till företag där den praktiska utbildningen sker i nära samarbete mellan de inblandade.

– Vi hoppas att mixen av erfarenheter ska korsbefrukta och ge näring åt både elever och lärare, och vi har utformat en särskild egenmaktspedagogik, där trygga arbetsformer, uppföljningssystem med täta utvecklingssamtal och mentor-skap finns inbyggt i utbildningen. Av de 29 som genomgått utbildningen är 24 nu i arbete, berättar Lena Lago.

EFF bedrev också forskning och dokumentation av sitt arbete. Socialhögskolan i Lund följde kontinuerligt vad som hände inom delprojekten och hur och vad deltagarna tyckte och tänkte. Och hösten 2004 infördes en kurs i social mobilisering och empowerment för socionom-studenterna.

– Kvinnor är alltid i minoritet i sådana här sammanhang

och är ofta en osynliggjord grupp. Därför försökte vi arbeta med ett genusperspektiv och gjorde specialintervjuer med kvinnor för att ta reda på hur de såg på sin situation, samt vilka behov och önskemål de hade, berättar Kristina Blixt som var partnerskapets koordinator.

Så går du vidare

God förankring i målgruppen och ett väl fungerande samarbete med den kommun man vill verka i är nödvändiga förutsättningar för den här typen av verksamhet. Initiativet måste dock komma underifrån och ska vara förknippat med egenmaktstanken för att få önskat genomslag. Varken Basta eller Basta väst har någon personal i vanlig bemärkelse. I stort sett alla anställda är före detta missbrukare som har rehabiliterats på Basta. ■

Resultat Etableringen av Basta Väst gick snabbare än planerat, och i dag är Basta Väst ett fristående socialt företag som lever på försäljning av tjänster inom rehabilitering och byggverksamhet. Verksamheten utgår från Bastas sex grundpelare: Arbetets förmåga (att få människor att kommunicera), Solidaritetens betydelse, Ekologins nödvändighet, Oberoendets stolthet, Kvalitetsmedvetande samt (det goda) Exemplets makt.

Yes har resulterat i en utbildningsform där studierna anpassas efter den enskilde deltagarens yrkesval. Generellt har deltagarna ökat sin verbala kapacitet och stärkts i tron på sin egen förmåga. Yes är i dag en 1-årig utbildning som varvar praktik och teori och leder till ett yrkesbevis som är erkänt av arbetsmarknadens parter.

Genom det transnationella partnerskapet ECCO skapades en helt ny, 1,5-årig utbildning för människor som arbetar inom den sociala ekonomin men saknar formell utbildning. En följd är att studenternas nya kunskaper även bidrar till att utveckla deras hemorganisationer.

Framtagna produkter

- Ett bättre liv är möjligt, Exemplet FUNK – att reproducera det idéburna projektet Basta
- Ideologi, praktik & retorik (*utvärdering om Bastas etablering i Västsverige*)
- Makt, kön och identitet (*utvärdering om att vara kvinna på Basta*)
- Yes – pedagogik för utsatta med ideologiska förtecken
- Transnationell utvärdering ECCO

Partner Folksam, Socialhögskolan vid Lunds universitet och FUNK.

Transnationella partner Frankrike, Italien, Spanien och Storbritannien.

Kontaktperson Kristina Blixt, telefon 08-552 414 02
kristina.blixt@basta.se

På webben www.basta.se, www.bastavast.se

Moderna åtgärder för traditionella samhällen

KVINNORNA UTBILDAR SIG OCH FLYTTAR, MÄNNEN STANNAR. DET ÄR EN VANLIG BESKRIVNING AV DET DEMOGRAFISKA MÖNSTRET I NORRLAND. ACCESS TOG REDA PÅ VARFÖR OCH LYCKADES BROMSA UTVECKLINGEN.

– I ORTERNA NORRÖVER DOMINERADE TRADITIONELLT MANLIGA YRKEN. MÄNNEN JOBBADE I SKOGEN ELLER I GRUVAN. FÖR KVINNOR FANNS BARA JOBB INOM OFFENTLIG SEKTOR, BERÄTTAR JÖRGEN BERGVALL SOM VAR PARTNERSKAPETS KOORDINATOR.

På samma sätt var utbildningssystemet uppbyggt kring verkstad, skog och vattenkraft. För kvinnor som ville jobba utanför den offentliga sektorn fanns varken utbildning eller jobb. Trots ökat medvetande i jämställdhetsfrågor har skillnaden mellan kvinnors och mäns utbildningsnivå ökat, och gymnasievalen sker i allt högre grad enligt gamla mönster.

– Vi vet inte säkert varför segregeringen ökat. Men till stor del hänger det ihop med gamla traditioner och värderingar och killarna kan hitta jobb efter en hantverksutbildning, säger Jörgen Bergvall.

Han tycker att samhället allt för länge har blundat för utvecklingen.

– Det handlar om våra förhållningssätt.

Partnerskapet har bedrivit forskning och samarbetat med institutioner, men arbetet med deltagarna prioriterades.

– Tillsammans med deltagarna har vi problematiserat begreppet arbete. Varför arbetar jag, och för vem? Vad är viktigt för mig och inom vilket område kan jag hitta ett yrke som passar mig. Då framkom att det fanns gott om möjligheter för kvinnor inom de traditionellt manliga yrkena, säger han.

Deltagarna uppmuntrades att göra yrkesval utifrån den

egna personligheten, istället för att automatiskt följa traditionella mönster.

Access ville visa för män att det inte är farligt att utbilda sig. Lika väl som man kan investera i en ny skoter kan man investera i en utbildning.

– Utbildning behöver inte nödvändigtvis ske inom ett universitet eller en högskola. Det finns icke-formella utbildningssystem.

– Vi försökte hitta en modell för att erkänna lärande och en utbildningsform, utifrån Equals grundprinciper om mångfald och tillgänglighet, som skulle vara tilltalande för målgruppen.

– Mycket lärande sker utanför den traditionella skolan. Det behöver uppmärksammas.

Jörgen Bergvall förklarar att Access definition av icke-formellt lärande är ett strukturellt lärande som saknar statlig sanktionering, till exempel utbildning som bedrivs av studieförbund, privata utbildningssamordnare, folkhögskola eller fackförbund.

– Det icke-formella lärandet har ofta ringa värde eftersom det saknar kommunikerbarhet.

”... det fanns gott om möjligheter för kvinnor inom de traditionellt manliga yrkena.”

Access såg en möjlighet att utveckla icke-formella utbildningar genom att låta dem närma sig formella utbildningar och utbildningsvägar. Validering synliggör den arbetssökandes kunskap och anställbarhet.

– Sverige har en utomordentligt bra arbetskraft. Vi är kunniga, bra på att arbeta i grupp och ta egna initiativ, mycket tack vare att vi har en stark lärandetradition. Därför är det synd att vi inte kan erkänna kunskaperna formellt.

Men gamla strukturer är svåra att rå på.

– Samhället har stakat ut en väg till lycka och rikedom som man förväntas följa. Först grundskola, sen gymnasium ... och så skyddsnäten. Men glapp i systemen gör det lätt att falla igenom om man inte lever upp till samhällets förväntningar.

– Arbetsmarknadspolitiken är kortsiktig. Olika grupper prioriteras vid olika tidpunkter. Det försvårar den sortens långsiktigt arbete som behövs för att komma till rätta med djupt rotade kulturmönster.

Jörgen Bergvall är ändå mycket nöjd med Access. Partnerskapets modell för erkännande av icke-formellt lärande tillämpas i 18 kommuner och efterfrågas i Europa.

– Det har skett en stor förändring. Kvinnor stannar och utbildar sig i närområdet, och män utbildar sig mer än tidigare. Om man ser till jämställdhetsaspekten har vi lyckats få deltagarna att göra sina yrkesval utifrån egna intressen istället för tradition.

Så går du vidare

Det finns två vägar att gå för att få icke-formellt lärande godkänt. Statlig sanktion kan nås via lobbying genom möten med människor som kan påverka. Men lobbying är tidskrävande och ger inte alltid resultat.

Den andra vägen är att utgå från lokala förhållanden och sedan sprida erfarenheterna ut i landet. Access samlade intressenter som fack, arbetsgivare, arbetsförmedlare och socialtjänst för att identifiera vilket lärande som pågår i organisationerna och skapa system för kunskapskvalitet. Därigenom blir kunskap kommunicerbar och erkännandemodellen tillräckligt allmängiltig för att användas på flera orter i landet. ■

Resultat Lokalt har synen på lärande förändrats och därmed påverkat lokala strukturer, främst genom ökad samverkan mellan lokalpolitiker. Icke-formella utbildningar kvalitetssäkras i dag genom den av partnerskapet framtagna OCN-modellen. Handledare och kvalitetssäkrare har genomgått utbildningar i England och Sverige. Ett antal deltagare har också läst en 5-poängskurs i validering som utvecklades av partnerskapet tillsammans med Umeå universitet.

Verksamheten har inneburit ökad kunskap, vilja och insikt om vikten av att ytterligare utveckla validering som metod och instrument. Nya kunskaper om läroprocesserna i de idéburna organisationerna redovisas dels som artiklar i vetenskapliga tidskrifter (fil dr Ole Olsson och direktör Finbar Lillis, Credit Works) och i utvärderingsrapporten. 281 personer deltog i partnerskapets aktiviteter.

■ Utbildning behöver inte ske inom universitet eller högskola. Mycket lärande sker utanför den traditionella skolan, något som man behöver uppmärksamma.

Framtagna produkter

- Access – Nyckeln till arbetsmarknad och utbildning. (broschyr om Accessprogrammet)
- Att tänka fritt är stort, att tänka kvalitetssäkrat är större. (broschyr – kortversion om OCN)
- Att tänka fritt är stort, att tänka kvalitetssäkrat är större. (broschyr med information om OCN)

- Slutrapport till samverkansdelegationen (rapport)
- Slutrapport till Svenska ESF-rådet (rapport)

- Accessprogrammet (utbildningsmaterial deltagare)
- Accessprogrammet (utbildningsmaterial handledare)
- Interna och externa kvalitetssäkrare, OCN (utbildningsmaterial handledare)

Partner Skellefteå Kommun: Skeria Utveckling, CV, Gymnasiekontoret, Arbetsmarknadsavdelningen. Arbetsförmedlingen i Skellefteå, LO samt LO-distriktet i Västerbotten, TCO samt TCO-distriktet i Västerbotten, Högskolan i Halmstad, Ungdomsstyrelsen, TRU – Svenska Kommunförbundets och Landstingsförbundets gemensamma enhet för tillväxt och regional utveckling.

Transnationell partner Storbritannien

Kontaktperson Jörgen Bergvall, telefon 0910-579 71 mobil 070-222 775 20, jorgen@ocn.se

På webben www.projektrum.net/~access, www.ocn.se och www.urkraft.se

Vikten av att ta sig tid

I PERSTORPS KOMMUN FÖLL EN DEL UNGDOMAR MELLAN STOLARNA. MED PARTNERSKAPET FRAMTIDSMÖTET VILLE KOMMUNERNA PERSTORP, KLIPPAN OCH ÅSTORP SKAPA EN FRAMTID ÅT OSÄKRA UNGDOMAR.

FRAMTIDSMÖTET ARBETADE FÖR ATT LÄRA UNGDOMAR VAD SOM KRÄVS FÖR ATT FÅ JOBB, SOM ATT PRÖVA OLIKA VÄGAR FÖR ATT NÅ MÅLET, ELLER ATT VISSA YRKEN KRÄVER ETT DIPLOM ELLER EN CERTIFIERING.

– Sådant kan vara självklart för unga som växer upp i en familj med ordnade förhållanden. Men för dem som har det tufft hemma och har svårigheter i plugget kan vägen bli krokig. Risken för att hamna i en nedåtgående spiral är stor, säger Mattias Säflund, koordinator för Framtidsmötet.

Framgångsreceptet var att ta sig tid.

– Många av ungdomarna som deltog i projekten hade en historia av misslyckanden bakom sig. De behövde individuellt stöd och känna att försöken att hjälpa dem på rätt köl var allvarligt menade, säger Mattias Säflund.

Idén till projektet kom från dåvarande kommundirektören i Perstorps kommun, Gösta Lindberg. Han uppmärksammade att de ungdomar som efter grundskolan varken tog sig vidare till gymnasiet eller till arbete föll mellan stolarna. De fick inget

stöd från sociala myndigheter, eftersom de förväntades bo hemma, och de var för unga för att få något ordentligt stöd från arbetsförmedlingen.

Med stöd från partnerskapet utvecklades Lillarydsverkstaden i Perstorp, där ungdomarna fick utföra legoarbete åt företag i närheten för en symbolisk lön. Syftet med projektet var att ge ungdomarna en möjlighet att pröva på arbetslivet.

För Kristoffer Persson som var med i delprojektet Företagsförlagd utbildning Söderåsen, FuS, fungerade praktikplatsen direkt.

– Mina lärare såg att jag inte trivdes med skolan och föreslog att jag skulle pröva praktik. Det gick jättebra, säger han.

Kristoffer Persson praktiserade på ett lager, där han fick ta ansvar för logistiken och kunde ta truckkörkort.

– Det viktigaste var att man fick lära sig hur man betar sig på ett jobb och hur man tar ansvar. Jag fick jobb i samma bransch efter praktiken, berättar han.

– Handledaren besökte praktikanterna en gång i veckan.

Det skapade förtroende hos både elever och företagare, säger Mattias Säflund.

Inom partnerskapet genomfördes 16 olika delprojekt. Projekten delades i två grupper, metodutvecklande projekt och individbaserade arbetsmarknadsinriktade projekt. Olika modeller testades i kommunerna Perstorp, Klippan och Åstorp.

Mattias Säflund tror det var en fördel att arbeta med mindre kommuner.

– Det är lättare att hitta rätt typ av företag för praktikplatser i mindre kommuner, säger han.

I april 2006 diplomerades cirka tio företag av partnerskapet för att uppmuntra andra företag att ta emot praktikanter, och att ta väl hand om dem. Bedömningen av företagen vilar på Equals horisontella mål om att ingen ska diskrimineras, att praktiken är utvecklande och att den innehåller flera arbetsmoment.

Så går du vidare:

Genom att samarbeta med kommuner, företag och utbildningsorganisationer kan man skapa kontaktnät för praktikplatser för ungdomar. Då ungdomar får känna att någon lägger tid och kraft på dem, och att deras insatser kan leda till anställning, höjs motivationen och risken för ett liv i utanförskap minskar. I partnerskapet Framtidsmötet var målgruppen ungdomar med behov av individuellt stöd för att hamna rätt i samhället. ■

Resultat I kommunerna har partnerskapet bedrivit arbetsplatsförlagd utbildning, lärande i arbetslivet, arbetslivsorientering, kompetensutveckling för företag samt diplomering och pedagogiskt utvecklingsarbete.

För några ungdomar gick praktiken bra redan från början, medan andra behövde försöka några gånger innan de hittade passande praktikplatser. Delprojekt har bedrivits med inriktning på jämställdhet där tjejer i mansdominerade yrkesprogram på gymnasieskolan i Klippan har bildat ett nätverk.

Framtagna produkter

■ Vad händer om jag ramlar?
(broschyr med slutsatser från projektet)

Partner Arbetsmarknadsföreningen, Företagarföreningarna i Klippan, Perstorp och Åstorp, Föreningen Kvinnokraft i Åstorp, Högsolan i Kristiansstad, Klippan kommun, LO, Perstorps kommun, Skåne län allmänna försäkringskassa, Svenskt näringsliv och Åstorps kommun.

Transnationella partner Spanien, Tyskland, Frankrike, Italien.

Kontaktperson Mattias Säflund, telefon 0435-280 00 mobil 070-715 71 54, mattias.saflund@klippan.se

På webben www.framtidsmotet.nu

Bättre framtidsutsikter med alternativa utbildningsvägar

Dropin ger ungdomar en röst

– VID FÖRSTA ANBLICK TYCKS DET FINNAS ETT OÄNDLIGT ANTAL GYMNASIER OCH GYMNASIEPROGRAM ATT VÄLJA MELLAN. MEN FÖR ALLA DEM SOM LÄMNAR GRUNDSKOLAN UTAN FULLSTÄNDIGA BETYG ÄR VALMÖJLIGHETERNA I SJÄLVA VERKET MYCKET BEGRÄNSADE, SÄGER INGER PARIS, KOORDINATOR FÖR PARTNERSKAPET DROPIN.

Ungdomar som hoppar av gymnasiet har ofta haft det svårt redan i grundskolan. Ibland är det vanlig skoltrötthet som gör att man halkar efter.

Dropin arbetar för att fler elever ska gå ut gymnasiet med godkända betyg eller få likvärdig kunskap på annat sätt.

Partnerskapet är ett samarbete mellan gymnasier, sociala myndigheter och Arbetsmarknadsverket i Västerås, Köping och Sala. Dessutom ingår kommunalråden från varje kommun, landstinget i Västmanland och Mälardalens Högskola.

Gymnasieungdomarna spelar en aktiv roll i utvecklingsarbetet och tillför expertkunskap om diskriminering, ohälsa och skolproblem, som samhällsföreträdarna saknar.

Dropin har undersökt situationen för elever med svaga

skolresultat och funnit ett tydligt samband mellan skolans brister och elevernas psykiska ohälsa.

Skolan har inte lyckats förbereda eleverna för samhällets ökande krav. Ungdomarna ställs ideligen inför olika val, men de saknar redskapen och förmågan att välja.

Dropins undersökning visar att var tredje ”underpresterande” elev i nian har blivit kränkt av en vuxen person på skolan den senaste terminen.

– De ungdomar som tröttnat på skolan kan ge massor av exempel på hur de blivit illa behandlade av skolans personal under sin uppväxt. Blickar, suckar och uppgivna kommentarer från lärarna lämnar djupa avtryck i själen hos dem som drabbas, säger Inger Paris.

Inger Paris efterlyser alternativ till den traditionella gymnasieutbildningen, som inte passar för alla.

– Några elever behöver ta ett sabbatsår eller gå om nian, för andra passar det bättre att göra praktik och prova olika arbetsplatser. Poängen är att det behövs större flexibilitet och alternativa utbildningsvägar, säger hon.

Ett konkret exempel på hur det kan gå till är Dropins arbetsgrupp för skola och arbetsliv. Där samarbetar Länsarbetsnämnden, Arbetsförmedlingen, skolan och sociala myndigheter för att ta fram goda praktikplatser, få med företagare i skolarbetet och utveckla skriftliga bedömningar från längre praktikperioder som motsvarar poäng eller betyg. ■

Framtagna produkter

■ Samtalsverktyg som ger en personlig hälsofrämjande profil. *(Verktöget visar positiva egenskaper och hälsoaspekter. Det vill säga tydliggör saker som fungerar bra och som individen är bra på. Verktöget kan till exempel användas av studie- och yrkesvägledare, i utvecklingssamtal eller på arbetsplatser.)*

■ Coachingmodellen ISAM – Inspiration, samverkan, aktivitet, motivation *(används för att ge elever på det individuella programmet stöd mellan skola och praktikplats)*

■ Röda tråden *(Produkt som beskriver elevens väg genom skolan och olika praktikplatser utan att falla mellan stolarna. Utvecklas av Fenixskolan.)*

Partner Ullvigymnasiet i Köping, Kungsängsskolan i Sala, Fenixskolan vid Wenströmska gymnasiet i Västerås, Arbetsförmedlingen i Sala och Köping, individ- och familj i Sala och Köping, Svenska Kyrkan i Västerås Stift, Mälardalens Högskola, Elevråd, Företagarna, LO, Landstinget Västmanland, Länsstyrelsen i Västmanlands län, Länsarbetsnämnden, SparbanksStiftelsen Nya, Folkhälsocentrum, Folkhälsoinstitutet, RFHL Olivia, Riksförbundet mental hälsa (RSMH), Ung Företagsamhet i Västmanland, Centrum för klinisk forskning, Folkhälsoenheten, Coompanion och Internationella företagarföreningen i Sverige.

Transnationella partner Tyskland, Italien och Nederländerna.

Kontaktperson Inger Paris, telefon 021-39 79 48
inger.paris@vkl.se

På webben www.vkl.se/dropin

Anpassa miljön, inte individen

SMARTA MÖTESPLATSER I HULTSFRED UPPMUNTRADE TILL HUMANISTISK MÄNNISKOSYN OCH KONKRETA RESULTAT. ARBETET FORTSÄTTER MED SIKTET INSTÄLLT PÅ 2010, DÅ SVERIGE SKA VARA TILLGÄNGLIGT FÖR ALLA.

– Istället för att genomföra insatser riktade mot vissa grupper, satsade Kuben på att anpassa och förändra befintliga miljöer för att miljöerna skulle passa alla, säger Kira Berg, partnerskapets koordinator.

Partnerskapet jobbade med fyra delprojekt: Assistcenter, biblioteksutveckling, ett infrastrukturprojekt och en portal.

Assistcenters verksamhet har överlevt partnerskapet. Här, i lokalerna i Hultsfred, bedrivs aktiviteter riktade mot både funktionshindrade och arbetsgivare.

– Centret är en trygg plats, som tillåter besökarna att finna ro och att utvecklas i sin egen takt, säger Ann Persson på Assistcenter.

På centret ordnas utbildningar för att stärka deltagarnas självkänsla, man arbetar direkt med företagen för att hitta lärlingsplatser och genomför arbetsprovningar tillsammans med Försäkringskassan.

– På företagen finns en del förutfattade meningar kring funktionshinder. Människor som inte är vana vid funktionshinder sätter gärna likhetstecken mellan funktionshinder och rullstolar, men det kan ju lika gärna röra sig om en hörselnedsättning, säger Ann Persson.

– Mycket energi har gått åt till attityd- och kunskapsfrågor, men mest har kontakterna med företagen gått ut på att bistå med hjälp vid fysisk anpassning av lokaler, säger Kira Berg.

De flesta av partnerskapets deltagare fick jobb tack vare partnerskapet. Målgruppen var arbetslösa personer med

funktionshinder som stått utanför arbetsmarkanden under en längre period, upp till fem år. Yrken och branscher varierar: träindustrin, skolan, personlig assistent, projektledare och ridskola, för att nämna några. I dag är Assistcenter ett nav för dem som arbetar mot målet att Sverige ska vara handikappanpassat till 2010. Uppgiften att få ut personer med funktionshinder i arbete var dock bekymmersam.

– Det gällde att överbrygga företagens skepsis, säger Kira Berg.

Kuben strävade efter att jämställdhet skulle genomsyra verksamheten, men det var inte helt enkelt.

– På Assistcenter kunde vi ju hålla jämn fördelning mellan män och kvinnor. Vi förde många diskussioner kring jämställdhet, men i praktiken var det svårt att göra något konkret av våra jämställdhetssträvanden, säger Kira Berg.

Infrastrukturprojektet för vuxnas lärande hade en organisation som påminde om Assistcenters.

– Lärkan, som forumet kallades, var också en fysisk mötesplats där utbildningsanordnare, arbetsgivare, föräldrar, deltagare och alla andra som var intresserade kunde mötas. Syftet med lärkan var att öka tillgängligheten och anpassa vuxenstudier för att alla vuxna i Hultsfred skulle få tillgång till dem.

Länets tolv huvudbibliotek försågs med datorer som anpassats för personer med funktionshinder, som hörselnedsättning eller synskada. Biblioteken fick en ny roll som lärcentrum, istället för att bara vara utlåningscentraler.

Så går du vidare

Istället för att anpassa den fysiska miljön på arbetsplatser och i andra offentliga rum för en enskild individ, kan man bygga för att miljön ska fungera för alla. Med fysiska mötesplatser där arbetsgivare, arbetstagare, utbildningssamordnare och andra med intressen för funktionshinder kan mötas öppnas möjlighet till en dialog som motverkar fördomar. Deltagarna i partnerskapet Kuben var personer med funktionshinder som stått utanför arbetsmarknaden under lång tid, upp till fem år, men även personer som arbetade med lärande och behövde vidga vyerna kring funktionshinder.

Resultat Kuben skapade ett informations- och vägledningscentrum, som både är fysiskt och mentalt tillgängligt, och organiserade uppsökande verksamhet. Centret har haft aktuell information från kommunens utbildningsanordnare. Tillsammans med sju angränsande kommuner har man organiserat en modell för distansyrkesutbildningar. Också utbildningsanordnarna har bildat en samverkansgrupp.

Partnerskapet anser att man fått en stabilare grund för vidareutveckling av vuxenutbildningen i kommunen. Verksamheten har kretsat kring lärcentrum, utveckling av bibliotek och IT baserat informationssökande. Länets alla tolv huvudbibliotek har utrustats med program som fungerar för funktionshindrade.

I dag har samtliga Kommunstyrelser i länets tolv kommuner beslutat att biblioteken ska fokusera på lärandefrågor, något som skapar bättre möjligheter för lärande. Regionen har också startat ett stort samverkansprojekt med Myndigheten för flexibelt lärande för att utveckla minilärcenter, som gör det ännu lättare för människor att kompetensutveckla sig. Kuben har alltså med råge uppnått sina mål att, utifrån perspektivet ett Livslångt Lärande, påverka strukturer och skapa nya vägar till sysselsättning.

Framtagna produkter

- Informationsbroschyr
- Slutrapport: Kuben.nu

Partner Regionförbundet i Kalmar Län, Företagarna, LO och Rock City.

Transnationella partner Spanien

Kontaktperson Kira Berg, mobil 070-682 28 45
kira.berg@kuben.nu

På webben <http://appl.hultsfred.se/assistcenter>

Naturnära arbetstillfällen

Med egna initiativ och kreativa affärsmodeller skulle landsortsbefolkningen ta sig ur passivitet och komma runt hindrande regelverk. Partnerskapet Glesbygdens Förnyelse besvarade en och annan kommunalpolitiker.

Viden har just slagit ut när vi besöker Sveriges lantbruksuniversitet, SLU, strax utanför Uppsala, för att träffa Ulf Brangefeldt som var partnerskapets koordinator.

På hemsidan kan man läsa att SLU arbetar med allt som växer, djur och natur i dess vidaste bemärkelse. Här verkar drygt 7 000 studenter, forskare och universitetslärare.

– Det måste till en attitydförändring för att bybefolkningen ska kunna bryta sig ur bidragsberoende, men också en mer flexibel tillämpning av regler, säger Ulf Brangefeldt.

– Människor som lever i glesbygdsområden saknar ofta valmöjligheter. De har blivit beroende av Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan för sitt uppehälle. Tar man vara på människors egna intressen och arbetar med att stärka självförtroendet kan man få till förändringsprocesser.

Ofta går det att hitta möjlighet till utkomst i närmiljön. Om lokalbefolkningen gemensamt satsar på naturturism och

på ett positivt sätt utnyttjar de resurser som finns i området, som jakt, fiske och tillgänglighet, kan det ge möjlighet till ekonomisk aktivitet.

– Man kan få till en kombination av en reguljär anställning och företagande.

Det är inte ovanligt att ett naturvårdsområde krockar med lokalbefolkningens intresse.

– Naturvårdsområdet är bra för bevarande, men samhällena kanske inte kan utvecklas på grund av regelverket. Då gäller det att hitta en gyllene medelväg, där både natur och människor kan utvecklas.

För att kunna möta regelverket måste byborna organisera sig. Ett problem är att den lokala nivån inte har tillräcklig legitimitet i läroprocessen.

– Omvärldskunskapen i byarna är inte alltid tillräcklig, man arbetar inte nödvändigtvis på rätt sätt för att nå resultat.

Därför är forskningen som bedrivs av SLU så viktig. Vi har samarbetat med studenter vid Mittuniversitetet och universitetet i Umeå där man tittat på specifika fall.

– I vissa fall har myndigheter känt sig hotade inför förändring, men å andra sidan finns myndigheter som inser behovet av nya lösningar.

– Politikerna måste kunna acceptera att befolkningen driver verksamhet, men det kan ske under överinseende av länsstyrelsen. Arjeplogs biltestverksamhet är ett lysande exempel. Utmaningen är att få till en bestående förändring, säger Ulf Brangefeldt.

Forskningen har koncentrerats runt reglerverkens tillämpning och vilken effekt den har på samhället.

– Där reglerna tillämpats strikt ligger de som en död hand över all form av kreativitet. Nu har forskarna tagit fram ett kunskapsunderlag som incitament för förändring.

– Vi arrangerade en konferens med miljöminister Lena Sommerstad och Naturvårdsverket om samspelet mellan människa och natur, nu börjar vi se resultat. Det bedrivs ett förhandlingsarbete för att sektorsintressen ska kunna möta lokala intressen, säger Ulf Brangefeldt.

Så går du vidare

Ta vara på potentialen med guldgruvor, Arjeplog, biltester etcetera. Om vi inte håller igång orterna kan vi inte heller ta till vara de möjligheter till turism som finns. Vi har varit alldeles för dåliga på att marknadsföra Sverige och infrastrukturen är för dålig. Finns inga människor, finns inga möjligheter: inga bussar, bensinstationer, eller mataffärer.

För att komma vidare med metodarbetet är kommunerna viktigast. Men de är väldigt olika sinsemellan och har kommit olika långt i utvecklingen. Man måste känna till den enskilda kommunen och vilka förutsättningar som råder på den aktuella orten om man vill få till stånd en bestående förändring.

Ett ökat samarbete mellan Arbetsförmedling, kommun, näringsliv och lokala samarbetsorganisationer kan bidra till att sänka samhällets kostnader i glesbygden och i förlängningen leda till utveckling. ■

Resultat Arbetet har huvudsakligen kretsat kring tre områden: attityder och värderingar bland glesbygdsbor (i byarna och hos politiker och tjänstemän), kompetensbrist samt rutiner och praxis. Tio delprojekt har bedrivits för och med de människor som berörs av hindren, till exempel ungdomar, arbetslösa, anställda och företagare. Totalt har närmare 500 personer deltagit i de olika kompetensnätverk projekten byggt. Partnerskapet har genererat knappt 30 akademiska rapporter.

Framtagna produkter

- Hinder, strategier och utvecklingsområden för glesbygdens utveckling (*rapport*)
- Jämställdhet i praktiken – arbetsliv och omgivningens förutsättningar (*rapport*)
- Erfarenheter och lärdomar från arbetsprocessen i utvecklingspartnerskapet Glesbygdens förnyelse (*processanalys*)
- Socialt kapital i Kallbygden (*fallstudie i lokalt utvecklingsarbete*)
- Skolans roll i det sociala kapitalet – Kallbygden (*rapport*)

- Struktur och kontaktmönster inom lokalt utvecklingsarbete (*rapport*)
- Lokal förvaltning av naturresurser – från ord till handling (*rapport*)
- Företagande i glesbygd – framtidens möjligheter (*rapport*)
- Transnationell slutrapport med bilagor
- Glesbygdens förnyelse (*slutrapport*)

- Metoder som förändrar strukturer, policy och praxis med följande delrapporter: Modell för dubbel kompetensutveckling
- Påverkan som påverkar (*hur kunskaper, insikter och förståelse kan överföras för att leda till förändringar*)
- Jämställdhet i praktiken (*arbetsliv och omgivningens förutsättningar – en sammanställning av tre seminarier om jämställdhet våren 2005, av Madeleine Granvik, Sveriges Lantbruksuniversitet*)
- Från deltidslöshet till heltidsförsörjning i glesbygden Örnsköldsviks inland (*ett projekt för önskad arbetstid, av Ljus Framtid, ekonomisk förening*)

Partner Sveriges Lantbruksuniversitet, Folkhälsoinstitutet, Hela Sverige skall leva, Hushållningssällskapet i Norrbotten, Skogslandet LEADER II AB Boden, Byautvecklingsgruppen i Östra Kiruna, Inlandslaget Sorsele, Samernas Utbildningscentrum, Sollefteå Kommun, PA Partner i Strömsund, Agendum i Svenstavik, Kommunförbundet i Västerbotten, Ljus Framtid, Företagarnas Riksorganisation i Norrbotten och Kunskapsaktivering AB.

Transnationella partner Italien, Tyskland och Spanien.

Kontaktperson Ulf Brangefeldt, telefon 018-67 19 12 mobil 070-214 08 72, ulf.brangefeldt@telia.com

På webben www.slu.se

Nya lösningar ger lika möjligheter

Ny pedagogik underlättar ungdomars lärande

LIKAOLIKA SÖKER NYA PEDAGOGISKA MODELLER SOM SKA GÖRA DET LÄTTARE FÖR UNGA MÄNNISKOR ATT TA SIG IN PÅ ARBETS-
MARKNADEN. FRÄMST VÄNDER MAN SIG TILL UNGDOMAR MED FUNKTIONSHINDER, ANNAN ETNISK BAKGRUND ÄN SVENSK,
ELLER KUNSKAPSLUCKOR TILL FÖLJD AV OAVSLUTADE GYMNASIESTUDIER.

Partnerskapet bedrivs i Östergötland och utgår från allas rätt att utbilda sig och arbeta utifrån sina egna förutsättningar. Sektorer med stort personalbehov, som vård och omsorg och industri och företagande, är prioriterade. Syftet är att prova olika metoder för att minska ungdomsarbetslösheten i länet.

– Det finns en gråzon mellan gymnasiet och arbetslivet som man genom att få institutionerna samarbeta kan använda till lärande. Vi vill hitta nya utbildningsformer som passar bättre för de här ungdomarna än skolbanken, säger Annika Bodelius, partnerskapets koordinator.

Det kan till exempel handla om lärlingsutbildningar, lärande över generationsgränserna eller lärande på företag.

– Intresset för att få projektstöd för lärande och strukturpåverkan har varit stort. Och det har pågått ett intensivt arbete med att formulera, processa och förankra projektidéer under vintern, säger Annika Bodelius.

I mars 2006 kunde man starta fjorton delprojekt inom partnerskapet. Ämnena täcker allt från media och kommunikation som inkörsport till lärande, via teaterproduktion till coaching av unga inom äldreomsorgen.

– Vi blev lite förvånade över att vi inte fick in fler idéer om nya och alternativa former av lärande, till exempel lärlingsut-

bildningar. Men det berodde nog på att det pågår så många andra försök inom det här området inför den nya gymnasie-reformen. Behovet var så att säga redan mättat.

– Däremot var det överraskande många som sökte stöd för att öka möjligheterna till lärande och arbete för ungdomar med funktionshinder, säger Annika Bodelius.

I ett av delprojekten samarbetar kommun, universitet och FoU kring hur man kan utbilda och integrera unga personer med funktionshinder på arbetsplatser vid universitetet. Samtidigt utvecklar man en arbetsmodell för framtida EU-projekt inom omsorgen.

– I ett annat delprojekt jobbar ungdomar med att dokumentera aktiviteter och delprojekt inom LikaOlika. De producerade till exempel en videofilm, en broschyr och några affischer på temat "Young in Sweden" inför vår transnationella kick-off i Glasgow i mars 2006. Ungdomarna deltog i alla aktiviteter och dokumenterade alltihop, berättar Annika Bodelius. ■

Planerade produkter

■ Teaterproduktion om och för unga kring frågeställningen "spelar kön någon roll i mina val av utbildning och arbete"? Pjäsen kommer att ses av cirka 4 000 personer i Östergötland. Via NTG-Lär kommer en dokumentärfilm att göras kring hur processen med att ta fram pjäsen går till, möten med ungdomar, lärare, föräldrar, syvare etcetera.

■ SO-boxen – en verktygslåda som hjälper pedagoger i grundskolan att på ett strukturerat sätt arbeta med omvärldsfrågor i förhållande till elevens egna val av utbildning och framtid.

■ En modell för mentorskap som ska ingå i Linköpings universitets arbete med breddad rekrytering.

■ Teknikutveckling av vägledningen ur ett ungdomsperspektiv.

■ Modell för hur praktik, APU, kan utvecklas och förändras inom vård- och industrisektorn för att bättre möta olika parterns önskemål och behov.

■ Ett utbildningspaket i tillgänglighet och bemötande. Det ska ingå i det regionala tillgänglighetscenter som nu byggs upp i Östergötland.

■ En modell för förstegsträning som gäller ungdomar som står väldigt långt från utbildning och arbetsliv. Också en modell för myndighetssamverkan.

■ En modell för framtida EU-projekt inom en kommun.

Partner FoU-Centrum för vård och omsorg, Försäkringskassan, HSO – Handikappföreningarnas samarbetsorgan, Kinda Kommun, Landstinget i Östergötland, Linköpings universitet, LO-distriktet i Östergötland, Länsarbetsnämnden, Motala kommun, Regionförbundet Östsam och Svenskt Näringsliv.

Transnationella partner Frankrike, Skottland och Ungern.

Kontaktperson Annika Bodelius, tel 013-25 56 00 mobil 070-225 01 40, annika.bodelius@ostsam.se

På webben www.likaolika.com

Mer pedagogik och mindre krångel öppnar dörrar för vuxnas lärande

FLEXIBEL UNDERVISNING ÖPPNAR DÖRRAR. STELBENTA REGLER I DET TRADITIONELLA UTBILDNINGSSYSTEMET UTESTÄNGER. VERKSAMHETEN SOM UTVECKLATS I KISTA OPEN ACADEMY ÄR ETT HELT NYTT SÄTT ATT TA VARA PÅ RESURSER OCH ÖKA TILLGÄNGLIGHETEN FÖR VUXNAS HÖGRE LÄRANDE.

Det som från början var partnerskapet Kista Open Academy har gjort bestående avtryck i den stockholmska strukturen för vuxnas lärande. I dag finns lärcenter i tre av de medverkande kommunerna Stockholm, Sollentuna och Järfälla. Och i Kista finns ett yrkesinriktat lärcenter med en omfattande verksamhet. Tillsammans med Komvux undervisar man på både gymnasie- och högskolenivå.

Partnerskapets namn associeras numera med en fysisk plats, Kista Lärcenter, mitt i Kista Centrum, men också med Kunskapsparken i Sollentuna och Järfälla lärcenter.

Det är snart lunch och Kista Lärcenter sjuder av aktivitet. Elever och lärare i olika åldrar är sysselsatta i olika aktiviteter. En del står i korridorerna och diskuterar, andra sitter och läser.

– Det speciella med undervisningen hos oss är att den är flexibel och utgår från individens egna behov, säger Ebba Träskelin, en av partnerskapets initiativtagare och därtill driven utvecklingsledare i projektet.

– Många människor i Sverige saknar i dag faktiska möjligheter att kompetensutveckla sig efter gymnasiet. Vi synliggjorde

inte bara problemen utan kom också med konkreta lösningar.

– Den högre utbildningen är särskilt svårtillgänglig och omgärdad av attityder, restriktioner och hindrande bestämmelser. Därför har vi framför allt koncentrerat oss på det högre lärandet – på att skapa en högskola som är öppen för alla, och på så sätt motverka social, ekonomisk och etnisk segregation.

Partnerskapets målgrupper var i första hand arbetslösa, unga människor från icke-akademiska miljöer och grupper med annan etnisk bakgrund än svensk, men man riktade sig också till dem som arbetar inom små och medelstora företag och i offentlig sektor, där kompetensutveckling av personalen inte erbjuds i tillräcklig omfattning.

För att kunna bedriva en öppen utbildning behövs bra mötesplatser i anslutning till de bostadsområden där målgrupperna finns.

– Våra målgrupper söker sig inte spontant till universitet och högskolor, och de kan oftast inte flytta för att utbilda sig. De behöver mötesplatser med vägledning och handledning och nya sätt att studera på, säger Ebba Träskelin.

”Vi synliggjorde inte bara problemen utan kom också med konkreta lösningar.”

Ute i landet finns kommunala lärcenter, men i storstadsområdena trodde man att närhet till universitet och högre utbildningar skulle räcka för att uppmuntra till utbildning. Men det har visat sig vara fel. Kista Lärcenter ställdes i ordning för ett och ett halvt år sedan.

– Också i tätort behöver vi aktiva lokala organisationer som når befolkningen och bidrar till att göra studier tillgängliga för alla. Närhet och småskalighet gör att man på Kista Lärcenter har skapat en miljö som känns trygg och välkomnande, säger Ebba Träskelin.

– Att respektera och anpassa miljöerna till de olika målgrupperna är viktigt. I vissa kulturer är det ovanligt att män och kvinnor vistas i samma miljöer om de inte är släkt. Kvinnor som får många barn med korta mellanrum har svårt att fullfölja traditionella studier. Om det är nödvändigt ska man därför kunna ta med sig sina barn till ett lärcenter, fortsätter hon.

För elever som inte kan eller har svårt att komma till skolan tar man tekniken till hjälp. Lektionerna flyttas ut på webben, med hjälp av webbkameror, och läxorna skickas in med e-post.

Men utbildningarna vänder sig också till andra grupper som behöver mer flexibla studielösningar. Personer som varit sjukskrivna under en längre tid, eller vuxna som jobbar och endast behöver komplettera tidigare studier, får möjlighet att studera utifrån sina egna förutsättningar på Kista Lärcenter.

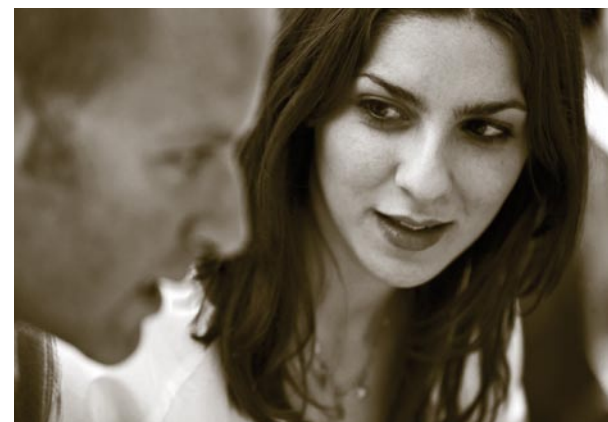
– Invandrare med akademiska utbildningar från hemlandet behöver ibland bara komplettera särskilda moduler. För dem är det bortkastad tid att läsa flera terminer på högskolan. Hos oss kan man läsa avgränsade delar av en utbildning. Men det behövs bättre modeller för erkännande, validering, vilket man

arbetat med bland annat inom centralförvaltningen i Stockholm stad och i Sollentuna kommun.

– Studiestödet är utformat så att man måste läsa heltid för att klara sig ekonomiskt, och systemet har dessutom åldersbegränsningar. Samhälleekonomiskt blir det ofta en förlustaffär, eftersom det gör det svårare för många människor att få ett kvalificerat yrke i Sverige, säger Ebba Träskelin.

Sveriges karta för utbildningar håller på att ritas om. Samarbetet mellan regionerna ökar och flera rikstäckande organisationer har bildats. Ett av många framgångsrika exempel på samverkan är ett brett upplagt projekt i Västra Götaland.

– Sjuksköterskor och läkare med utländsk utbildning har fått chansen att komplettera sina kunskaper och vi har också fått in åtminstone en läkare via Kista Open Academy, berättar Ebba Träskelin. ■

Resultat Partnerskapet har strävat efter att påverka beslutsfattare och politiker genom att bygga nätverk för spridning av kunskap och initiera förslag till lösningar som gynnar den öppna högskolan. Tre lärcenter har etablerats och kommit in i det nationella nätverket och man har en fullt fungerande utbildningsverksamhet med flexibel undervisning för både ungdomar och vuxna. För att göra undervisningen så tillgänglig som möjligt har partnerskapet arbetat med utveckling av webbaserat lärande. Man har även tagit fram en modell för en collegeutbildning som kan anpassas till olika ämnesområden.

Ett annat viktigt resultat är att tanken om lärcenter nu sprids i Stockholm. Kista betraktas av många som en föregångsmodell, och i de politiska framtidsplanerna nämns området som ett kompetenskluster som utgör en förebild för upprustningarna av förorterna i Stockholm (Annika Billström på DN Debatt, 060910).

På nationell nivå har tankar och resultat förts vidare genom den nationella temagruppen, NTG-Lär, och tillsammans med andra projekt har man tagit fram en idéskrift för utveckling av vuxnas lärande. Skriften har lämnats in till berörda departement, som ett inspel i den politiska diskussionen: "Vuxnas lärande och kompetensutveckling – ett inspel i det nationella utvecklingsarbetet från NTG-Lär, Nationell tematisk grupp inom Equal" *Läs inspelet på www.openacademy.com/dokument/Inspelvuxnaslarande.pdf.*

Framtagna produkter

■ Slutrapport (*finns i sin helhet på www.openacademy.com/evaluation.php*)

Partner Kista Stadsdelsförvaltning har varit stödmottagare och haft huvudansvaret för genomförandet. Parterna har utgjorts av kommuner, högskolor/universitet, företag och ideella organisationer. En finländsk och en norsk partner har varit involverade i partnerskapet som haft sammanlagt 28 partner. Samtliga finns listade på hemsidan www.openacademy.com.

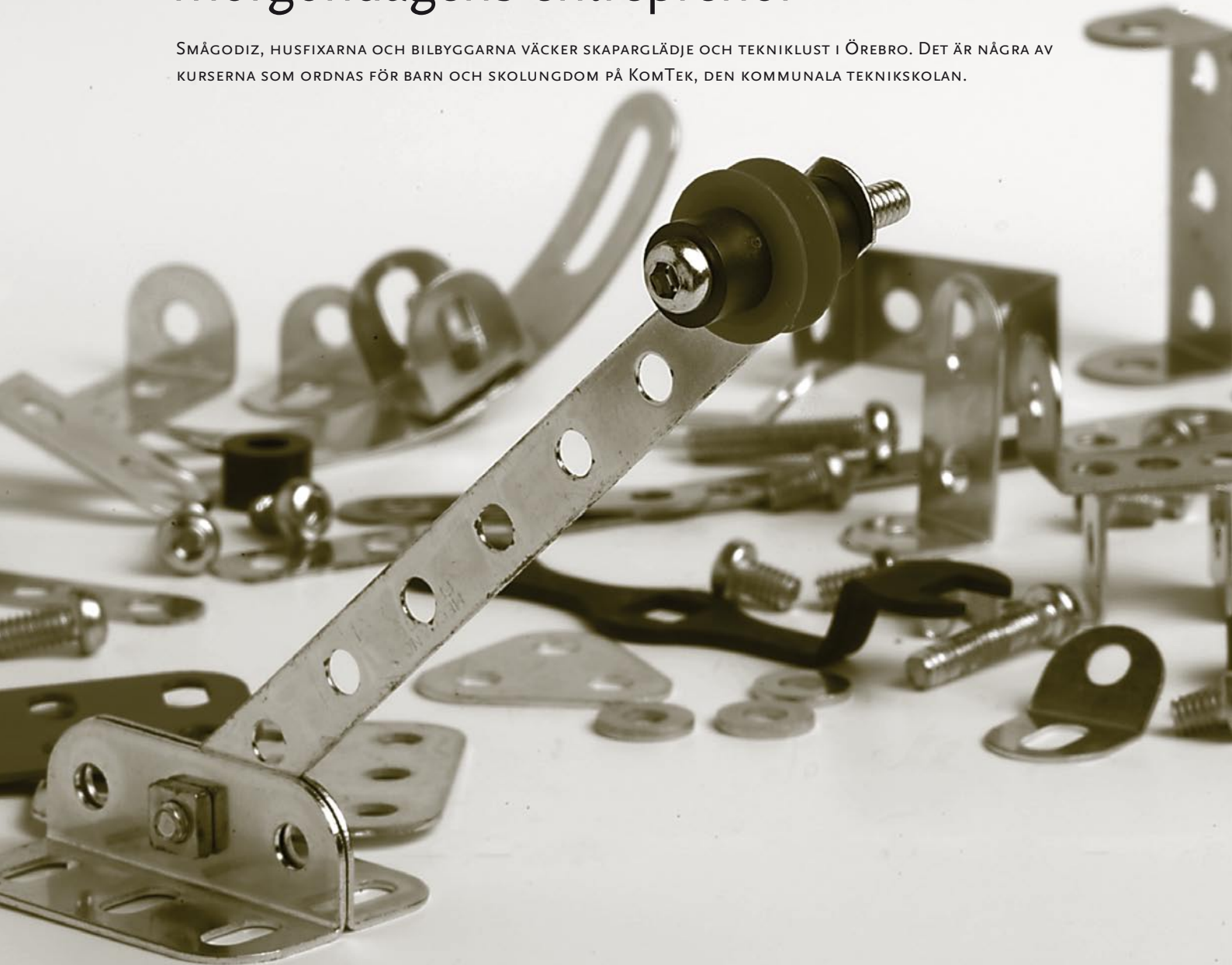
Transnationella partner Partnerskapet har samverkat med tre transnationella partnerskap: två brittiska och ett italienskt. Man har främst samarbetat med Storbritannien, Italien och Portugal. Men Finland, Frankrike och Danmark har också funnits med, då partnerskapets transnationella partner även haft andra transnationella avtal. Det transnationella utbytet har betytt väldigt mycket för resultat och framgångar.

Kontaktperson Rachid Chowdhury, telefon 08-508 010 00 mobil 0704-70 18 26, rashid.chowdhury@kista.stockholm.se

På webben www.openacademy.com

Lek och lust gör morgondagens entreprenör

SMÅGODIZ, HUSFIXARNA OCH BILBYGGARNA VÄCKER SKAPARGLÄDJE OCH TEKNIKLUST I ÖREBRO. DET ÄR NÅGRA AV KURSERNA SOM ORDNAS FÖR BARN OCH SKOLUNGDOM PÅ KOMTEK, DEN KOMMUNALA TEKNIKSKOLAN.

På Nutek hade man uppmärksammat att det blivit svårare att värva tjejer till tekniska utbildningar, på såväl gymnasium som högskola. Men det stannar inte där. Bulle Davidsson var partnerskapets koordinator på Nutek.

– De tjejer som påbörjar tekniska studier hoppar ofta av och av dem som fullföljer sin utbildning väljer färre att jobba som ingenjörer än man kunde önska.

– Idén var att skapa en kommunal teknikskola, med den kommunala musikskolan som förebild. KomTek skulle bygga på frivillighet, lust och skaparglädje, berättar hon.

Den första kommunala teknikskolan kunde startas i Örebro i februari 2003.

I december 2004 beslöt kommunstyrelsen att verksamheten skulle få fortsätta efter det att tiden för partnerskapet löpt ut. KomTek samarbetar med institutioner i alla led mellan grundskola och arbetsliv: grundskolor, gymnasier, högskolan, näringslivet och fackförbund.

Målet var att 200 elever per termin skulle gå på kvällsaktiviteterna på KomTek i Örebro. I början var de runt hundra, men i dag har man uppnått målet.

Kvällskurserna har namn som bilbyggarna, drömkåken, husfixarna och smågodiz. I första hand tar skolan emot barn och ungdomar i åldrarna sex till arton år, men det finns också kurser för vuxna.

– På dagtid tar vi emot elever från särskolan och invandrargrupper och arrangerar temadagar för förskolelärare och andra som kan ha intresse av teknik och pedagogik, säger Anna-Eva Olsson, enhetschef på KomTek Örebro.

I början var det bara 35 procent av dem som kom till KomTek tjejer. Men andelen har sakta ökat och närmar sig nu hälften.

– I dag är alla teknikpedagoger kvinnor, men en man är entreprenörsansvarig. Alla pedagoger har gått en teknikpedagogutbildning och har någon konstnärlig bakgrund, säger Anna-Eva Olsson.

Att ha en stor grupp kvinnliga pedagoger har varit ett resultat av arbetet med att hitta pedagogiska former som tilltalar

flickors tekniska utveckling. Särskilda kurser för bara flickor har varit ett framgångskoncept.

– Många tjejer trivs bättre och tar mer plats i grupper med bara flickor. Vi har märkt att man måste jobba på ett lite annat sätt, och med andra ämnen, för att fånga flickornas uppmärksamhet, säger Anna-Eva Olsson.

Utmaningen att rekrytera och behålla tjejer har krävt nytänkande, och KomTek hoppas kunna vara en motor för utvecklingen av teknikämnet och entreprenörskap bland barn och ungdomar.

I början ville partnerskapet nå även arbetslösa, men det har inte varit lika framgångsrikt. Däremot kan spridningsarbetet betraktas som en framgångssaga. I dag finns kommunala teknikskolor på nio orter i Sverige, och två till är under uppbyggnad.

Så går du vidare

På Nuteks hemsida finns information om skolans pedagogiska modeller, om vilken utrustning som krävs samt partnerskapets publikationer för nedladdning. De kommuner som hittills har startat kommunala teknikskolor har fått ekonomiskt stöd från Nutek. ■

Resultat KomTek lever vidare efter beslut av Örebro kommun. Den grundläggande målsättningen, att bygga upp en kommunal teknikskola är uppnådd. Under partnerskapets verksamhetstid hade man totalt 681 elever i KomTek, varav 293 flickor. Man har dock inte lyckats engagera alla de grupper man inledningsvis hade för avsikt att nå. Barn ur underprivilegierade grupper och med utländsk bakgrund var underrepresenterade, liksom flickor.

Kurser för vuxna har inte heller bedrivits i den utsträckning man hoppats. Intressena hos de grupper man samarbetade med har medverkat till att forma projektets praktiska genomförande. KomTek hann inte bli fullt utbyggd under partnerskapets verksamhetstid, men väl en institution att bygga vidare på. Det ursprungliga målet att ha 200 kursdeltagare per termin uppnåddes efter att partnerskapet avslutats.

Sedan partnerskapets inledning har KomTek också etablerats i Halmstad, Jönköping, Härnösand, Örnsköldsvik, Karlskoga, Laxå, Skellefteå, Järfälla och Eskilstuna. Snart startar KomTek även i Uppsala. KomTek har gått vidare till ett spridningsprojekt inom Equal 2006–2007.

Framtagna produkter

- KomTekboken – teknik med liv och lust
- Kvinnor som skapar teknik (*bok, finns även på engelska – Women Creating Technology*)
- KomTek – så växte den kommunala teknikskolan fram i Örebro (*film*)
- Vad har vi gjort? Jo, ett KomTek! (*utvärdering av Minna Salminen-Karlsson, Linköpings universitet*)

Partner NUTEK, AMS och Örebro kommun.

Transnationella partner Spanien och Nederländerna.

Kontaktperson Bulle Davidsson, telefon 013-13 37 45
mobil 070-571 25 20, bulle@redakta.se

På webben www.komtek.orebro.se och
www.nutek.se/komtek

Arbetsplatslärande – kunskap i ny förpackning

ATT KOMPETENSUTVECKLA HELA ARBETSSTYRKAN, INTE BARA TOPPSKIKTET, ÄR EN NYCKELFRÅGA FÖR DEN SOM VILL BEDRIVA EN FRAMGÅNGSRIK VERKSAMHET. PÅ FEM LÄRVERKSTÄDER RUNT OM I LANDET ARBETAR AFFLA EQUAL MED KOMPETENSUTVECKLING GENOM ARBETSPLATSFÖRLAGDA UTBILDNINGAR.

Partnerskapet AFFLA Equal startade på initiativ av ett forskarstött nätverk, och har under projektiden utvecklats till att omfatta en rad praktiska verksamheter där man kan testa metoder och idéer.

Tillsammans ska aktörerna i partnerskapet hitta metoder för att motivera till lärande i arbetslivet. Det handlar om att bryta mönster och kulturer som hindrar läroprocesser hos grupper som vanligtvis glöms bort, eller som inte söker sig till utbildning när det är dags att kompetensutveckla personalen.

– I Borlänge har 17 undersköterskor utbildats till handledare. De fungerar sedan som handledare för 45 sjukvårdsbiträden som utbildas till undersköterskor inom äldreomsorgen. Här satsar partnerskapet på kompetensutbyte över generationsgränserna för att överbrygga det kunskapsglapp som uppstår vid exempelvis pensionsavgångar, säger Annika Nyström, partnerskapets förra koordinator.

I Vansbro och Lindesberg omfattar partnerskapets läroverksstäder olika former av kvalificerad yrkesutbildning, KY-utbildning, samt i Lindesberg även en industriteknisk utbildning, ITU.

– Läroverksstaden i Vansbro utbildar personer inom missbruks- och kriminalvården genom KY-utbildningen KY-Krim. Intresset för utbildningen är jättestort. Vi hade 200 sökande till 40 platser, säger Annika Nyström.

Affla Equal anordnar även distanskurser inom vuxenutbild-

ningen och arbetsplatsförlagda kurser för företag. I Lindesberg sker KY-utbildningen inom explosivämnesindustrin.

– Inom den sektorn finns nischyrken med få utövare. Den kompetensen riskerar att försvinna i samband med pensionsavgångar, trots att den är viktig för Sveriges konkurrensförmåga inom exempelvis bergsprängning och försvarsmaterial. Genom arbetsplatsförlagd utbildning kan vi ge enstaka personer rätt kompetens också inom yrken med få utövare, säger Annika Nyström.

Partnerskapet tar vara på erfarenheterna från arbetet i läroverksstäderna. Dels för att öka kunskapen om vuxnas lärande, men också och för att visa hur individ och organisation kan utvecklas av lärande. ■

Partner Vansbro kommun/Lärocentrum Vansbro, Lindesbergs kommun/Lärocentrum Masugnen, Linköpings universitet, Borlänge kommun, ApeL FoU-centrum samt föreningen AFFLA (Akademin För Flexibelt Lärande i Arbetslivet).

Transnationella partner Grekland och Italien.

Kontaktperson Magnus Johansson, Mobil: 070-684 52 43
magnus.johansson@vansbro.se

På webben www.affla.se/equal

Alla vinner på livslångt lärande

ÖKAD RÖRLIGHET PÅ ARBETSMARKNADEN GER BÅDE HÖJD KOMPETENS OCH STÄRKT SJÄLVFÖRTROENDE HOS DE ANSTÄLLDA. MEDARBETARNA SLIPPER FÖRSLITNINGSSKADOR OCH FÖRETAGARNA KAN GLÄDJAS ÅT HÖJD PRODUKTKVALITET OCH FÄRRE SJUKSKRIVNINGAR.

– REDAN PÅ GYMNASIET MÅSTE ELEVERNA VÄLJA INOM VILKEN SEKTOR I LIVSMEDELBRANSCHEN MAN VILL JOBBA, SÄGER PETER LUNDQVIST, EN AV KOORDINATORERNA FÖR PARTNERSKAPET LIVSLÅNGT LÄRANDE LÄNGS LIVSMEDELSKEDJAN.

Han menar att risken är stor att man fastnar inom den inriktning man då väljer, eftersom det saknas möjlighet till omskolning. Livslångt lärande strävar efter att bryta ned barriärerna mellan de olika delsektorerna inom livsmedelsbranschen som produktion, förädling, distribution, handel och beredning. Istället vill partnerskapet skapa en gemensam och sammanhållen arbetsmarknad.

– Fördelen med kompetensbredd är att man kan byta arbetsplats om man, till exempel, råkat ut för en olycka, eller om det skulle bli uppsägningar. Vinsten med en mer flexibel arbetsmarknad är uppenbar för både arbetsgivare och arbetstagare, säger Peter Lundqvist.

– Med bredare kompetens hos de anställda höjs också kvalitetsmedvetandet, vilket gynnar både producenter och konsumenter, säger han.

Målgruppen för partnerskapets verksamhet var bred. Olika delprojekt skapades för bland andra gymnasieungdomar, kvinnliga entreprenörer, personer med utländsk bakgrund, personer med funktionshinder och sjukskrivna.

– Nu försöker vi starta en gymnasieutbildning som är mindre specialiserad än de som finns i dag. I den nya utbildningen ”Matgymnasium” väljer inte eleverna inriktning så tidigt, utan får kunskaper om livsmedelskedjans alla steg.

Tidigare har det inte heller funnits någon möjlighet att fullt ut ta vara på hela den yrkeskompetens personer med många års arbetslivserfarenhet har.

– Om en medarbetare fått förslitningsskador av att jobba som styckare i tjugo år, skulle han ändå kunna platsa någon annanstans i kedjan. På så sätt slipper personen bli sjukskriven.

– Att ta fram metoder för validering har varit en viktig del av partnerskapets arbete. Vi har tittat både på formell kompetens och personliga egenskaper. Det har förenklat processen att slussa personer vidare i arbetslivet, säger Peter Lundqvist.

Inger Henrysson leder arbetet med att forma arbetsgivarvårningar, och nätverksringar utifrån partnerskapets idéer. Arbetsgivarvårningar underlättar för anställda att byta jobb inom och mellan företag. Initiativet kom från näringslivet.

– Chefer på ett antal företag inom livsmedelsbranschen såg stor nytta i att ha kontakt sinsemellan. Arbetsgivarvårningar har fördelen att man, genom att de anställda kan byta arbetsuppgifter, dels kan förebygga sjukskrivningar på grund av förslitningsskador, dels ge möjlighet för redan drabbade att hitta nya arbetsuppgifter, säger Inger Henrysson.

Företag som ingår i arbetsgivarvårningar blir också mer attraktiva arbetsplatser.

– Det uppstår en naturlig utbildningseffekt till följd av att man byter arbetsuppgifter. Det bidrar till att höja statusen för yrken inom livsmedelsbranschen, säger hon.

– Jobb inom livsmedelsbranschen har inte hög status, såvida man inte har ett eget matprogram som Tina. Trots att alla har en relation till mat. Det är tråkigt, säger Peter Lundqvist.

Så går du vidare

Det är viktigt att skapa förståelse för vikten av kompetensutveckling. Med ökad kommunikation skapas samsyn mellan utbildningsenheter, fack och kommun.

Utifrån denna samsyn formades sedan delprojekt utifrån behoven inom livsmedelsbranschen. I arbetsgivarvårningar kan företag tillsammans komma fram till vilken nytta ökad rörlighet på arbetsmarknaden har för just deras bransch. ■

Resultat Valideringen har gett chefer och medarbetare ett gemensamt system för att mäta kvaliteten på sina insatser och underlätta rörligheten. Tack vare vidareutbildningar har man kunnat stärka medarbetarnas självförtroende och yrkesstolthet, och minska sjukskrivningar.

En ny inriktning på gymnasiet är planerad som är mindre specialiserad än tidigare livsmedelsutbildningar. 5L ska starta en ett år lång utbildning där tidigare utbildningar slagits ihop för att helhetsbilden av livsmedelskedjan ska stärkas. 5L har även startat en 5 poängskurs som handlar om livsmedelskedjan. Nätverk mellan företagare har underlättat affärsutveckling och skapat nya kontaktytor som gett nya kunder.

Framtagna produkter

- Inventering av livsmedelsutbildningar.
- Kurs om livsmedelskedjan.
- E-learning modul om livsmedelssäkerhet (*fransk version*)
- 60 sekunder att inleda ett karriärsamtal med. pdf, Examensarbete vid Hortonomprogrammet

Partner Region Skåne Näringslivsenhet, LO, Livsmedelsindustrin, Statens Lantbruks Universitet, Kristianstads kommun.

Transnationella partner Frankrike, Spanien, Tyskland, Italien och Portugal.

Kontaktperson Peter Lundquist, telefon 040-415 495 mobil 070-729 61 15, peter.lundqvist@jbt.slu.se

På webben www.jobtransfer.com och www.foodskills.info

Från outsider till outstanding

Ungdomarnas protester fick partnerskapet att byta perspektiv

– UNGDOMARNA I PARTNERSKAPET, SOM STOD UTANFÖR ARBETSLIV, SKOLA OCH INSTITUTIONER, VAR TRÖTTA PÅ ATT STÄNDIGT BLI PÅMINDA OM SIN SITUATION, SÄGER LOTTA LIDÉN, KOORDINATOR FÖR PARTNERSKAPET OUTSTANDING.

DÅ UTLYSTES EN NAMNTÄVLING OCH PARTNERSKAPETS NAMN ÄNDRADES FRÅN OUTSIDER TILL OUTSTANDING.

– För ungdomar som hamnat utanför arbetsliv och samhälle är känslan av att ha makt och inflytande över sin egen situation en väg till ökat självförtroende. Därför valde vi att byta namn på partnerskapet efter deras protester, säger Lotta Lidén.

Outstanding undersöker brister i de stödjande strukturer som omger ungdomarna och försöker utveckla nya sätt att arbeta med utsatta ungdomar.

Det kan vara unga som bollas fram och tillbaka mellan olika myndigheter och som aldrig har haft ett jobb. Eller unga som omhändertagits enligt lagen om slutna ungdomsvård, LSU. Eller unga som är nära att hoppa av skolan utan fullständiga betyg.

Men grundtanken är att alla ungdomar behöver särskilda insatser som möter deras särskilda behov.

Outstanding arbetar inom områdena skola, institutioner, jobb och bostad, och verksamheten är koncentrerad till Stockholm och Göteborg. Den gemensamma ansatsen är helhet och kontinuitet.

– I dag saknas en helhetssyn. Skola, institutioner, myndigheter och arbetsliv måste ha ett mycket tätare samarbete. Man kan inte hjälpa ungdomar att bryta ett utanförskap med punktinsatser. Stödet måste finnas under en lång tid och beröra alla aspekter av livet, säger Lotta Lidén.

Inom området Skola driver Outstanding en friskola på gym-

nasienivå, med en tydlig koppling till arbetslivet. Inom området Institution bedrivs verksamhet på två skol- och behandlingshem. Utifrån en helhetssyn försöker man förbereda ungdomarna för att återvända till samhället. Inom området Jobb och Bostad får de en möjlighet att bo på speciella ungdomsbostäder. Och det egna boendet är ofta ett första steg vidare mot studier eller arbete.

– Vi hoppas att Outstanding inte bara ska göra livet enklare för de ungdomar som kommer i kontakt med projekten utan också förbättra möjligheterna för andra ungdomar i liknande situationer, säger Lotta Lidén. ■

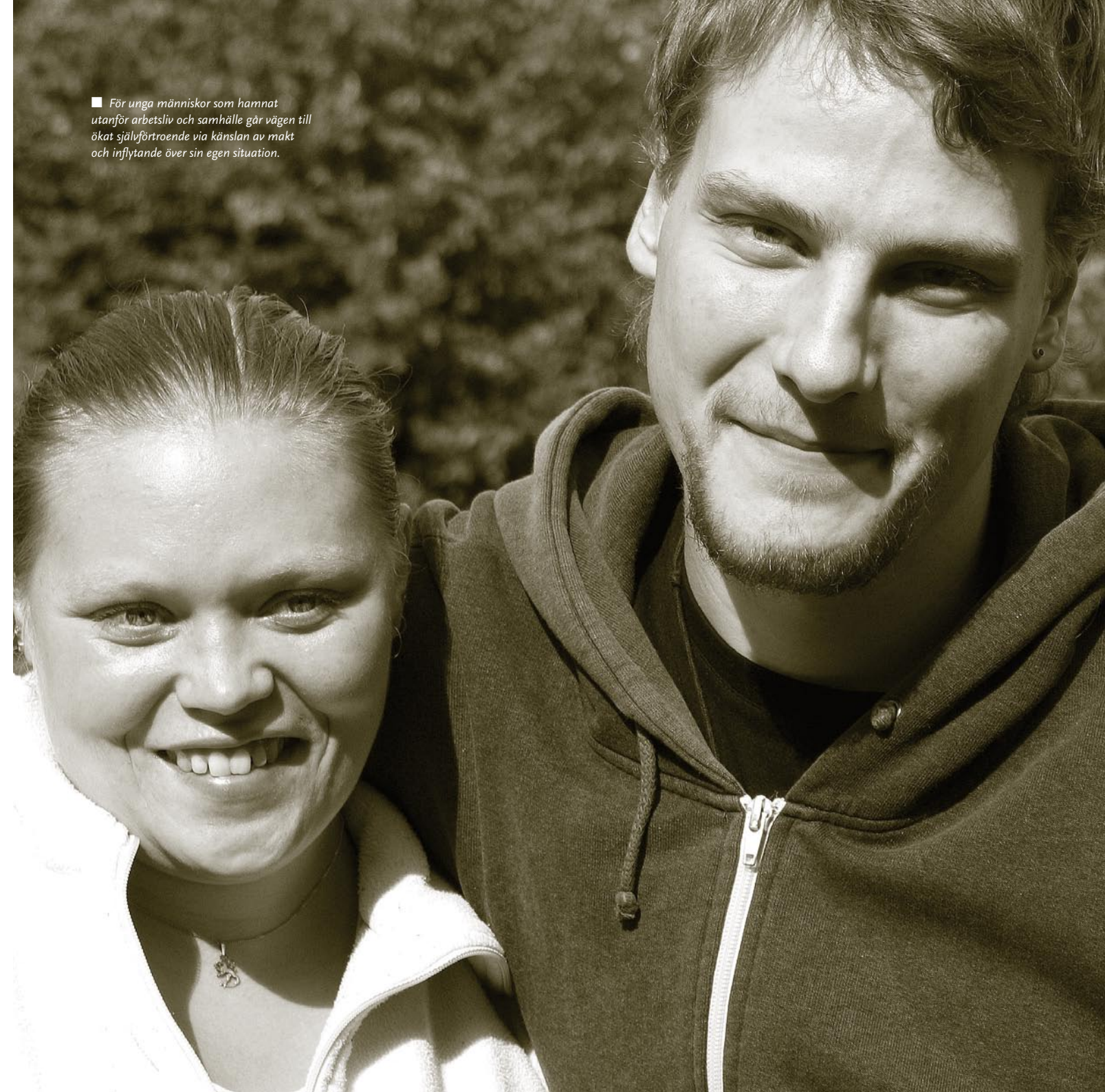
Partner Arbetslivsinstitutet, Föreningarna Bygg din Framtid, Göteborgs Räddningsmission, Föreningen Pannhuset, Sociala Missionen, Statens Institutionsstyrelse, SiS.

Transnationella partner Malta, Nederländerna, Nordirland och Litauen.

Kontaktperson Lotta Lidén, telefon 031-712 12 19
l.liden@raddningsmissionen.se

På webben www.outsider.se

■ För unga människor som hamnat utanför arbetsliv och samhälle går vägen till ökat självförtroende via känslan av makt och inflytande över sin egen situation.

Skola på jobbet

Partnerskapet People sökte nya modeller för arbetsplatsförlagt lärande

PEOPLE DREV DELPROJEKT I KOMMUNERNA LINDESBERG, GISLAVED OCH SÖDERHAMN. ALLA TRE ORTER UTVECKLADE NYA METODER FÖR LÄRANDE I ARBETSLIVET. I SÖDERHAMN UTVECKLADES ARBETSPLATSFÖRLAGDA TRAINEEUTBILDNINGAR PÅ TRE FÖRETAG I KOMMUNEN. FÖR DEM AV DELPROJEKTETS DELTAGARE SOM VAR ARBETSLÖSA VARVADES TEORETISK UTBILDNING MED PRAKTIK, MEN ÄVEN FÖRETAGENS ANSTÄLLDA KUNDE FÅ VIDAREUTBILDNING GENOM PARTNERSKAPETS VERKSAMHET.

– Traineeutbildningen gav möjlighet för deltagarna att komplettera teoretiska luckor från gymnasiet. Några lärde sig engelska. Andra valde att lära sig mer om sin bransch genom yrkesinriktat lärande, med bland annat processteknik och truckförarutbildning, berättar Carina Åberg, partnerskapets koordinatör.

I Lindesberg fanns Masugnen, som sysslade med lärande i arbetslivet, sedan tidigare. Inom partnerskapets verksamhet lades allt krut på långtidssjukskrivna som ville komma tillbaka till arbetslivet. Här arbetade man för att utveckla nya metoder för rehabilitering.

– Flera tidigare försök att återintroducera långtidssjukskrivna på arbetsmarknaden hade genomförts i Lindesberg, men misslyckats. Det krävdes ett nytt grepp och nya metoder, säger Carina Åberg.

Som en del i metodarbetet har några kvinnor som varit långtidssjukskrivna delat med sig av sina erfarenheter i boken ”Varför frågar ingen oss?”, som de skrivit tillsammans med doktoranden Anne-Christine Larsson. Anne-Christines avhandling ”Från vanmakt till egenmakt” beräknas bli färdig våren 2007.

– Boken ska fungera som ett verktyg för arbetsgivare och arbetstagare, för att förebygga sjukskrivningar. Den tar bland annat upp vilka tidiga signaler man ska vara uppmärksam på, säger Carina Åberg.

I Lindesberg utvecklades också individuella program med arbetsträning och kompetensutveckling för långtidssjukskrivna. För att inbjuda till samtal och erfarenhetsutbyte med långtidssjukskrivna utanför delprojektet skapades en webbportal.

– En vanlig konsekvens av långtidssjukskrivningar är isolering. Kontakten med arbetskamraterna minskar, i värsta fall förlorar man också kontakten med vänner och blir helt avskuren från omvärlden.

– Webbportalen var tänkt att fungera som ett fönster ut mot arbetslivet. Där kunde man få nya kontakter genom nätverket och utbyta erfarenheter med andra i samma situation, säger Carina Åberg.

När Continentals gummifabrik i Gislaved lades ned, fanns en oro för att en stor del av de anställda – i huvudsak invandrare – skulle bli arbetslösa. Därför inriktades delprojektet i

Gnosjöregionen på att genom arbetsplatslärande bidra till omställningen. Men antagandet visade sig felaktigt.

– Invandrarna sögs upp av mindre företag i området så partnerskapet fick tänka om. Vi valde att satsa på vuxenutbildning, bland annat för att lära invandrarna bättre svenska genom att integrera utbildningen i arbetslivet.

– Efterfrågan på arbetskraft har varit stor i Gnosjöregionen och många invandrare får arbete innan de hunnit avsluta utbildningen på SFI. I den här regionen, liksom i storstadsregionerna, finns en stor andel invandrare som har samma modersmål vilket gjort att svenskan halkat efter, säger Carina Åberg.

Framgångsfaktorer i alla tre delprojekten har varit utvecklingen av nya metoder för lärande, där individuella planer, handledarskap och coachning varit viktiga stödfunktioner.

Så går du vidare

Utbildningscentrum och företagare kan tillsammans hitta gemensamma plattformar för arbetsplatsförlagd utbildning. Individuella planer, handledare och externt stöd från berörda parter ger deltagaren en stabil grund för att vidareutveckla sig på arbetsplatsen.

Målgruppen i partnerskapet var arbetslösa och anställda med kort utbildning, långtidssjukskrivna och invandrare som behövde förbättra sina kunskaper i svenska språket. ■

Resultat Av 28 deltagare i Lindesberg blev tio helt friskskrivna, åtta personer jobbar mellan 50 och 75 procent. Övriga är fortfarande sjukskrivna. I Söderhamn fick 80 procent av deltagarna arbete. Genom transnationellt utbyte kunde England ta till sig delar av traineemodellen.

Framtagna produkter

- Utvärdering och slutrapport
- Robert Höghjelm: Yrkesbaserat lärande. Erfarenheter från PEOPLE delprojekt i Söderhamn 2002–2005
- Effective Frameworks for Sustainable Lifelong Learning A Report from Thematic Working Group 3 (april 2005)
- Från PEOPLE till Lindesbergsmodellen – ett arbetsliv för alla, CD Rom (erfarenheter och kunskaper från PEOPLE delprojekt Lindesberg om långtidssjukskrivnas väg tillbaka till arbetslivet)
- Varför frågar ingen oss? (bok skriven av långtidssjukskrivna kvinnor)
- Kommande: Från vanmakt till egenmakt (doktorsavhandling av Anne-Christine Larsson)

Partner Apel/Arbetslivsinstitutet, Lärcentrum Masugnen, Lindesberg, Vuxenutbildningen i Gislaveds kommun, Centrum för Flexibelt Lärande och Söderhamn.

Transnationella partner Storbritannien

Kontaktperson Carina Åberg, telefon 0581-81726 mobil 070-533 57 40, carina.berg@apel.nu

Flygplansbygge motiverar skoltrötta

Askungesagor och en flygande cirkus vid Siljan

ÄTT FÖRST BYGGA OCH SEDAN FLYGA FLYGPLAN VERKAR BÅDE SPÄNNANDE OCH LIVSFARLIGT, DÄRFÖR TILLTALAR DET OFTA UNGDOMAR MED EN LITE STRULIGARE BAKGRUND. NÄR UNGDOMARNA VÄL HAR LOCKATS IN I PROJEKTET STÄLLS KRAV PÅ ATT MAN FUNGERAR I GRUPP, ATT MAN ÄR LÄSKUNNIG OCH DRAR SITT STRÅ TILL STACKEN. UNGDOMARNA "LURAS" ATT BLI SKÖTSAMMA PLUGGHÄSTAR, SÄGER CARL RÖNN, KOORDINATOR FÖR PARTNERSKAPET SCHOOL@WORK, SKÄMTSAMT.

Partnerskapet bedrev större delen av sin verksamhet i natur-sköna Siljansnäs med utsikt över Siljan. Här finns också elever från Västanviks folkhögskola, en skola för personer med nedsatt hörsel.

Målet var att motivera skoltrötta elever på grundskolan och gymnasiets individuella program, och på så sätt underlätta deras väg till arbetslivet eller vidare studier. Projektiden har löpt ut, men arbetet fortsätter.

Det är mest killar som lockats till flygplansprojektet. Av cirka 60 elever var bara 10 tjejer under partnerskapets verksamhetstid.

– Tjejerna har framför allt valt att arbeta med färg och form, säger Carl Rönn.

I direkt anslutning till skolan finns en scen där man sätter upp teaterpjäser på sommaren. Flygplanen används som

rekvisita. Tjejerna var mer intresserade av att bygga teater än att bygga flygplanen.

Innan Carl Rönn började arbeta med ungdomar jobbade han med marknadsföring och var mycket affärsorienterad.

– Vi försökte hålla fast vid affärstänket. Det handlar naturligtvis inte i första hand om att tjäna pengar, utan att applicera ett företagsekonomiskt tänkande på den sociala sektorn.

Resultatinriktningen och skapandet av den typen av kreativa processer ger verksamheten värdefulla inslag. Teatern drar in pengar och för dem bygger vi vidare, säger han.

Pjäsen arbetas fram av elever och lärare tillsammans, och de elever som vill får sommarjobba på teatern i mån av plats.

Som extra resurs för ungdomarna anställs pensionärer. Några är ålderspensionärer och andra avtalspensionärer. De arbetar två till tre dagar i veckan och bygger på flygplanen,

”Vi försökte hålla fast vid affärstänket.”

jobbar med administration eller hjälper till ute på flygfältet.

Pensionärerna och ungdomarna började snart kommunicera och arbeta tillsammans. Pensionärerna avlastar lärarlaget och hjälper till med läxor och sånt.

Carl Rönn är nog med att påpeka att verksamheten bedrivs underifrån.

– Inga kommunala företrädare har varit inblandade i School@work, vilket har inneburit både för- och nackdelar. Det var till exempel ingen lätt match att övertyga vissa av kommunerna om att vi kunde driva en skola. Man fick intrycket att de såg oss som privata lycksökare, med skumma motiv och självtillräcklig attityd.

Ett av flygplanen började byggas av Västerviks folkhögskola. Tyvärr stannade eleverna inte tillräckligt länge på skolan för att det skulle bli kontinuitet i projektet.

– Men vi håller kontakten och flygfältet finns som en resurs för folkhögskolan. Vi har i dag en tidigare elev som är anställd och arbetar med avverkning och nyplantering på Siljan Air Park.

– En av målsättningarna var att skapa en verksamhet som kan bestå, och det har vi lyckats med, säger Carl Rönn.

Som ett resultat av arbetet inom partnerskapet School@Work bildades stiftelsen Schoolatwork Aviation Foundation. Stiftelsen har vidareutvecklat verksamheten och driver nu flera skolor i regionen och runtom i landet.

– Partnerskapet har genererat en och annan askungesaga. Unga killar har kommit till oss och mått jättedåligt. Men undan för undan har många av dem lyckats få rätsida på sina liv, mycket tack vare skolan, säger Carl Rönn.

Johan Andersson deltog i verksamheten som bedrevs av Stiftelsen Schoolatwork Aviation Foundation tillsammans med Insjöns skola i Dalarna.

– Innan jag kom med i projektet skolkade jag nästan jämnt. Arbets sättet i School@work passade mig mycket bättre. Vi fick hålla på och skruva istället för att bara sitta i skolbänken, så man hann aldrig tröttna. Dessutom var vi väldigt få elever och det gick snabbare att få hjälp och så där, säger han.

Så går du vidare

Carl Rönn menar att det är viktigt att ha med sig ett affärs-mässigt tänk in i verksamheten, även om målsättningen inte är att gå med ekonomisk vinst. Identifiera behov på marknaden och tillgång till resurser. Inom flyg vapnet fanns till exempel materiel som inte utnyttjades fullt ut och som kom till nytta inom partnerskapets verksamhet.

Om man kan få ungdomarnas arbete att fylla ett syfte på marknaden upplever de arbetet som mer meningsfullt. Oavsett om arbetet går ut på att bygga flygplan eller något annat måste arbetet vara lustfyllt och frivilligt för att motivera skoltrötta ungdomar. ■

Resultat Ungdomarna har byggt flygplan och samtidigt lärt sig matematik, fysik och engelska. Ungdomarna får också själva flyga med som passagerare. Partnerskapet påbörjade bygget av en friluftsteater där flygplanen fungerar som rekvisita. Den första teaterpjäsen hade premiär hösten 2004. Sedan tiden för partnerskapet löpt ut drivs verksamheten vidare i stiftelsen Schoolatwork Aviation Foundation.

Framtagna produkter

Anläggningen Siljan Air Park med de olika aktiviteterna som är knutna dit. Filmer, litteratur och ett antal utvärderingar finns tillgängliga. Dessutom använder följande skolor School@works pedagogiska modell:

- Insjöns skola
- Västerdalarnas gymnasium, Malung
- S:t Mikael's gymnasium, Mora
- Stiernhöögsgymnasiet, Rättvik
- Kallingskolan, Ronneby

Partner Hushagsgymnasiet i Borlänge, Insjöns skola, Västerviks folkhögskola, Stiernhöögsgymnasiet i Rättvik, Rättviksskolan, S:t Mikael's gymnasium i Mora, Noretskolan i Mora, Västerdalarnas gymnasium i Malung och Siljansnäs flygklubb.

Transnationella partner Tyskland, Frankrike och Italien.

Kontaktperson Carl Rönn, telefon 0247–233 11 mobil 070-368 28 11, info@siljanairpark.se

På webben www.siljanairpark.se

Kunskap – mycket mer än betyg

Salt höjer statusen på informellt lärande

– DET FINNS ETT GLAPP MELLAN FORMELLA SKOLOR SOM UTFÄRDAR BETYG OCH INFORMELLA SKOLOR SOM ABF, XIST OCH URKRAFT, SÄGER THERESE LUNDGREN, KOORDINATOR FÖR PARTNERSKAPET SALT.

DET ÖVERGRIPANDE MÅLET FÖR SALT ÄR ATT SE TILL ATT ALTERNATIVT LÄRANDE, SOM PERSONLIG UTVECKLING OCH TRAINEE-UTBILDNING PÅ FÖRETAG, BLIR TESTAT OCH FÅR ETT ERKÄNNANDE UTANFÖR DEN INFORMELLA LÄROKRETSEN.

– Ungdomar som inte passar i den traditionella undervisningen hamnar ofta på skolor med alternativa undervisningsmetoder. Men eftersom de informella skolorna inte utfärdar betyg blir det svårt för arbetsgivare och formella skolor att veta vilka förkunskaper de här ungdomarna har, säger Therese Lundgren.

Det vill Salt ändra på.

– Tanken är att partnerskapet ska arbeta fram ett system för erkännande av informellt lärande, för att dessa studenter ska kunna tillgodoräkna sina kunskaper. Om informellt lärande erkänns av formella skolor och företag, får ungdomar som går den vägen både lättare att hitta arbete och att fortsätta med högre studier, säger Therese Lundgren.

Salt bygger vidare på kunskaper och erfarenheter från Access, som också beskrivs i denna skrift. Och en av grundtankarna är att vända på perspektiven.

– Det finns en tendens att se unga utanför som ett problem, när de egentligen är en outnyttjad resurs. Samhället förlorar på att inte ta till vara arbetskraft, säger hon.

Partnerskapets vänder sig till både killar och tjejer, med olika social och etnisk bakgrund.

– Det enda dessa ungdomar har gemensamt är att de är unga och står utanför arbetsmarknaden. Vi framhåller gärna vad som förenar deltagarna, men olikheterna skapar en bra dynamik i gruppen, säger Therese Lundgren.

För att få till en samverkan mellan de olika aktörerna inom

skola, högre utbildning och institutioner för informellt lärande håller partnerskapet på att etablera en samsyn. Under projekt-tiden kommer Salt att utveckla modeller och metoder för vägledning, erkännande av lärande och alternativa lärmiljöer.

I centrum står alltid individen. ■

Framtagna produkter

- Broschyr till Ordet Fritt
- Exempel på portfolio (*pärm med avkodade bevis för betyg*)
- Text till nytt studiematerial i Samhällsorientering (*om ABF-skolan och validering, utkommer årsskiftet 2006/2007*)
- Informationsmaterial till samarbetspartner LO-Skellefteå, Tvärfackliga Studie Kommittén, TFSK.

Partner Föreningen Urkraft i Skellefteå, ABF/Norra Västerbotten, CV{Skellefteå kommun, Xist/Kvinnoforum i Stockholm, Projekt 200X i Stockholm och Högskolan i Halmstad.

Transnationella partner Slovenien, Nederländerna, Litauen.

Kontaktperson Therese Lundgren, telefon 0910-579 00 mobil 070-246 86 51, therese@urkraft.se

På webben www.200x.se/equal.html; www.xist.kvinnoforum.se

arbete och nya möjligheter
för alla

Svenska ESF-Rådet

Svenska ESF-Rådet • Box 47141 • 100 74 Stockholm
Myndighetens informationsservice och telefonväxel • tel 023-75 52 30 • fax 023-75 52 40
adresser och övriga telefonnummer finns på www.esf.se